

III RIIGIKOGU

5. istungjärk. **Protokoll nr. 131 (14).**

1928.

**III Riigikogu koosolek 1. märtsil 1928
kell 11.**

Kokku on tulnud 91 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Tõnisson**, siseminister **J. Hünerson**, põllutööminister **O. Köster**, haridusminister **A. Möttus**, kohtuminister **T. Kalbus**, teedeminister **A. Kerem**, sõjaminister **N. Reek**, töö-hoolekandeminister **K. Soonberg**.

Päevakord:

1. 1929.—1930. a. põllumajanduse üleskirjutamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Kriminaalkohtupidamise seaduse § 177. muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Rahukohtu trahviseaduse § 29. muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasiandmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

6. J. Voiman'i küsimine Vabariigi Valitsusele.

7. Vabariigi Valitsuse vastamine L. Johanson'i, J. Voiman'i ja A. Vommi arupärimisele endiste mõisatööliste maaga varustamata jätmise ja nende senistest eluhoonetest väljatõstmise kohta.

8. Vabariigi Valitsuse vastamine Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele a./s. „Helios'e“ vabrikus plahvatusel ilmsiks tulnud seaduste rikkumise kohta.

9. Sisseveo üld- ja minimaaltollitariifide maksmapanemise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

10. Meremeeste seadus — üldkomisjoni ettepanek.

11. Veejuhtmete korrashoiu seadus — III lugemisel.

12. Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — III lugemisel.

13. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseadus — II lugemisel.

14. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seadus nr. 3 — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

15. Amnestia seadus — üldkomisjoni ettepanek.

16. Riigitööliste puhkeaja seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal sekretär **M. Juhkam**.

Koosolek algab kell 11.20 min.

1. Päevakorra Juhataja **K. Einbund**:
muutmine. Avan Riigikogu koosoleku.

Teedeminister A. Kerem: Ma teen ettepaneku, punkt 8. päevakorrast välja jätta, kuna juhuslikult kaubandus-tööstusminister praegu kodumaal ei viibi ja teistel valitsuse liikmetel asjasse tungida ülearuseid raskusi sünnitaks ning järgmise Riigikogu arupärimiskoosolekuni edasilükkamine ei võiks erilisi takistusi esile kutsuda.

Päevakorrast jäetakse välja nähtava enamusega teedeminister A. Kerem'i ettepanekul 8. punkt.

2. Teadaandmine tervitus- Juhataja **K. Einbund**:
telegrammide Riigikogu nimele on Vabariigi 10. aastapäeva puhul tulnud hulk telegramme.
kohta.

Juhatus otsustas need telegrammid Riigikogule ette kanda. Nende ettekandmine ja tänuga ärakuulamine on ühtlasi ka kõigile neile telegrammidele vastuse andmine.

Sekretär M. Juhkam: Vastuseks Läti seimi esimehe, samuti Soome eduskonna esimehe telegrammidele andis Riigikogu esimees Riigikogu ülesandel järgmised vastused: „Tema Ekstsellentsile härra Saeima esimehele. Riga. Riigikogu nimel on mul au tänada Teid, härra esimees, ja Teie kaudu Latvia Vabariigi Saeimat südamliku tervituse ning õnnetluse eest, mis saatsite Eesti vabariigi 10. aastapäeva puhul. Võin Teile tõendada, et Saeima ja Latvia rahva soe osavõtt meie armastatud vabariigi 10. aastapäevast kinni-

tab veel kord Läti ning Eesti riikide ja rahvaste koostöö sügavust. Riigikogu ja mina isiklikult saadame Saeimale ja Latvia rahvale soojemaid tervitusi ning sõbruse tundeid. Einbund. Riigikogu esimees.“

„Tema Ekstsellents Eduskunna esimees Virkkunen. Helsingi. Riigikogu nimel on mul au tänada Teid, härra esimees, südamliku tervituse ning õnneluse eest, mis saatsite Eesti vabariigi 10. aastapäeva puhul. Võin tõendada, et Teie ja Soome Vabariigi esitajate soe osavõtt meie armastatud vabariigi 10. aastapäevast kinnitab meis meie mõlemi hõimurahva ühiseid rõõmu ning koostöö tundeid. Lugupidavalt Teid, härra esimees, ja Soome eduskunta õnnitledes. Einbund. Riigikogu esimees.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Vabariigi 10. aastapäeva puhul saadab kohtuametkond seaduslikule rahvaesitajale Riigikogule paremaid soove edukaks vabariigi elu korraldamiseks õiguse ja õigluse põhimõtteil. Riigikohtu esimehe kohustetäitja Riigikohtu abiesimees Palvadre.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Eesti vabariigi kümnenda aastapäeva puhul palun vastu võtta ja Riigikogule edasi anda kõige paremaid tervitusi Tartu ülikooli poolt. Rahvaesituse kaudu on seniajani edurikkalt loodud Eesti vabariigi ehitus, pandud alused Eesti vabariigi majanduslikule arenemisele ja hoolitsetud Eesti vabariigi rippumatuse eest. Olgu rahvaesitusel edurikkaks tegevuseks samas sihis ka tulevikus jõudu ja õnne pandina praegustele ja tulevastele põlvedele nende riiklikus ja üldises kasus. Tartu ülikooli rektor Koppel.“

„Einbund. Riigikogu. Tallinn. Rahvaesituse tegevusele soovin vabariigi kümnenda aastapäeva puhul Riia saatkonna nimel õnne. Seljamaa.“

„Härra Riigikogu esimees. Tallinn. Viru maavalitsus palub vastu võtta ja Riigikogule edasi anda tänu tehtud töö eest. Riigielu algav aastakümne olgu täis viljarikast tahet kindlustada meie väikest paljukannatanud kodu. Kiiver — esimees.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Saksa kultuuromavalitsus, Saksa elanikkonna esitusest Eestis, soovib Riigikogule õnne tänase päeva puhul ja tuletab meelde kultuurautonoomia seaduse vastuvõtmist Riigikogu poolt veebruaris kolme aasta eest. Sellele seadusele aluseks pandud vaim on parimaks aluspandiks kõikide Eestis asuvate rahvaste edurikkast tööst Eesti hüvinguks ja õnnistuseks. Saksa kultuurvalitsuse esimees Koch.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Tartu maavalitsus, viibides vabariigi 10. aastapäeva

juubeli puhul oma pidulikul koosolekul, tervitab Teid ja Teie kaudu Riigikogu. Olgu edurikas meie rahvaesituse seadusandlik tegevus. Tartu maavalitsus.“

„Riigikogu esimehele. Toompeal, Tallinn. Harju maavalitsus tervitab iseseisva Eesti rahva esitust teise aastakümne lävel, soovib ühtmeelt ning viljakust meie kodumaa vastuturikka ülesehituse töö jätkamisel. Harju maavalitsuse nimel Rudolf Kuris, esimees.“

„Tallinn. Riigikogu esimehele. Vabariigi 10. aastapäeva puhul Petseri maavalitsus Teid vastu võtta õnnesoovi ja maavalitsuse nimel tänasel rõõmpäeval tervitada vabariigi esituskogu. Trahv, Petseri maavalitsuse nimel.“

„Härra Riigikogu esimehele. Tallinn. Rakvere linnavolikogu oma pidulikul koosolekul, ära kuulates Riigikogu seletust Eesti vabariigi rahvale, tervitab Teid Eesti vabariigi 10. aastapäeva puhul, soovib Teie ja kogu rahvaesituse edaspidisele tööle kodumaa saatuse juhtimisel õnnistusrikkaid tagajärgi. Rosenberg, volikogu esimees.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Paldiski linnavolikogu palub vastu võtta parimad tervitused ja õnnesoovid Eesti vabariigi iseseisvuse 10. aastapäeva puhul. Volikogu juhatus.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Nõmme linnavolikogu oma tänasel pidulikul koosolekul vabariigi 10. aastapäeva puhul tervitab Riigikogu ja soovib õnne ja jõudu edaspidiseks edukaks tööks. Volikogu juhatus.“

„Riigikogu. Tallinn. Demokraatliku riigikorraga on meile võimaldatud rahva tahtmiste kohaselt omavalitsus. Sel puhul Tapa linnavolikogu kokku tulles pidulikule koosolekule vabariigi 10. aastapäeval tervitab Riigikogu ja Vabariigi Valitsust ning soovib edukat tööd meie rahva hea käekäigu arendamiseks. Kask, volikogu esimees.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Põltsamaa linnavolikogu viibides pidulikul koosolekul tervitab Riigikogu juhatuset vaba Eesti 10. sünnipäeval ja soovib seaduseandjale kogule raugemata jõudu ja vankumata tahet seaduste loomiseks, mis viivad kalli kodumaa vastu ilusale tulevikule. Volikogu nimel esimees Peterson.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinnas. Riigi juubelpäeva aktuselt tervitab Riigikogu kõigi Otepää omavalitsuste, seltskondlike orgaanisatsioonide ja koolide nimel ja soovib õnne ja jõudu tööle. Kirikuõpetaja Lauri.“

„Riigikogule, Tallinn. Meie ülim soov on, et oleksid head seadused, mis kindlustaksid rahva hea käekäigu kõigil aladel ja võimaldaksid rahval enesel võimalikult laiemal ulatusel riigivõimu teostamisest ning valitsemi-

sest kohal osa võtta, sest rahvas tunneb ise oma puudused ja hädad. Seda olete teie möödunud kümne aasta jooksul rahuldavalt teinud, selleks soovime teile edu ka edaspidises töös. Alliku vallavolikogu ja vallavalitsus. Allikul 24. veebr. 1928.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Veinjärve vallavolikogu oma pidulikul koosolekul 24. veebr. 1928. a. tervitab Riigikogu 10. vabariigi aastapäeva puhul, soovides õnne ja edu edaspidises seadusandlikus töös, viies õitsele vaba Eesti. Volikogu.“

„Председателю государственного собрания. Таллинн. Изборское волостное собрание на торжественном своем заседании постановило поздравить вас с великим торжественным днем десятилетия самостоятельности эстонской свободной республики. Президиум.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. По случаю празднования десятой годовщины нашей республики просим принять от Скариянского волостного собрания, местных учреждений, организаций, присутствующих граждан на торжестве сердечную благодарность многие лета.“

„Riigikogu. Tallinn. Abja vallavolikogu oma pidulikul koosolekul vabariigi kümnendal aastapäeval soovib Riigikogule edu ja jõudu edaspidiseks tööks. Volikogu juhataja Nugis.“

„Riigikogule. Tallinn. Võtke vastu Moisekatsi vallalt suurim tänu tehtud suure ja tähtsa töö eest, ühtlasi soovime püsivust ja jõudu edaspidiseks loovaks tööks. Volikogu.“

„Riigikogule. Tallinn. Mäletades aegu 10 aasta eest, soovime edu ja püsivust. Orava vallavolikogu.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Orajõe vallavolikogu vabariigi 10. aastapäeva puhul tervitab Riigikogu ja soovib head tahet ja raugemata rammu raskes seadusandluse töös meie armastatud vabariigi heakorra kindlustamiseks. Vallavolikogu.“

„Riigikogule. Tallinn. Paremad õnnesoovid vabariigi 10-aastaselt hällipäeval ja palju edu tulevases töös. Tudulinna vallavolikogu.“

„Riigikogule. Tallinn. Tervitame Teid Eesti vabariigi kümnendal aastapäeval. Palivere vallavalitsus, kool ja hariduslikud organisatsioonid.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Õnne Eesti 10-aastase iseseisvuse juubelpäevaks. Vara vallavolikogu.“

„Riigikogu. Tallinn. Satserinna vallaomavalitsus vabariigi 10. aastapäeva puhul palub vastu võtta rahva vaimustatud tervitused ja paremad õnnesoovid. Oleme valmis ennastalgavalt kaasa töötama oma kalli kodumaa ja vabaduse kaitseks. Vallaomavalitsus.“

„Riigikogu. Tallinn. Keina vallavolikogu, viibides pidulikul koosolekul, läkitab rahvaesitusele vabariigi 10. aastapäeva puhul soojemaid tervitusi. Vabariigi esimesel sünnipäeval elasid Hiiu saare elanikud okupatsiooni raudse surve all, seda suurem on nüüd nende rõõm 10. sünnipäeval vabas Eestis. Volikogu nimel vallavanem Mäns.“

„Eesti vabariigi Riigikogule. Tallinn. Laiuse vallavolikogu vabariigi 10 aasta juubeli päeval, ära kuulates Riigikogu läkitust, sügava tundega ühineb avaldatud mõtetega ja soovib, et meie rahvaesitisel jätkuks jõudu ja püsivust raskes ja vastutusrikkas töös meie kodumaa heaks käekäiguks, õnneks ja rõõmuks.“

„Riigikogule, Tallinn. Riigikogu tervitab vabariigi 10. aastapäeva puhul Elva alevivolikogu.“

„Riigikogu, Tallinn. Kilingi-Nõmme alevivolikogu omal tänasel koosolekul avaldab Riigikogule vabariigi 10-da aastapäeva puhuks tervitusi ja soovib õnne, edu.“

„Riigikogu esimehele, Tallinn. Kõrgesti austatud härra Riigikogu esimees! Kindlas usus Eesti rahva vaimlise loomingu jõusse ja kindlas teadvuses selle loomingu esmajärgulisest tähtsusest rahvuslikus iseseisvuses Eesti kirjanikkude liit palub Teid, kõrgesti austatud härra Riigikogu esimees, võtta vastu ja anda edasi rahvaesitusele Eesti iseseisvuse kümnendal aastapäeval Eesti kirjanikkude liidu südamlikum tervitus ja soov meie kodumaa ja rahva vaimliste ja aineliste jõudude õitselepuhkemiseks kui ka teie ja rahvaesituse heaks käekäiguks — Eesti kirjanikkude liit. Esimees Visnapuu. Sekretär Kivikas.“

„Väga lugupeetav härra Riigikogu esimees. Tallinna. Eesti suurima pidupäeva saabumisel tervitab Eesti rahvaesitust üliõpilasseltside liit.“

„Tallinn, Riigikogu. Vene üliõpilaste selts Tartu ülikooli juures tervitab Vabariigi Valitsust ja Riigikogu kümneaastase juubeli puhul ja soovib edaspidist õitsemist.“

„Riigikogu, Tallinn. Eesti vabariigi rahvaesitajaid tervitab 10 aasta iseseisvuse puhul Eesti organiseerunud noorpölv. Kaugelt nähtud kodu on kasvamas. Ülemaalse Eesti noorsoo ühenduse keskjuhatus.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Tervitame kodumaad ja Eesti rahvast kümneaastase iseseisvuse puhul soovime edurikast tulevikku. Eesti selts kodu detroit michigan.“

„Härra Riigikogu esimehele. Tallinn. Eesti rahva riikliku iseseisvuse 10. aastapäeval tervitame Teid, härra Riigikogu esimees, ja soovime Teile õnne ja jõudu Riigikogu juhtimise töös. — Jõgeva alevi majaomanikkude selts.“

„Riigikogu juhatus. Tallinn. Vabaduseristi vendade ühendus oma 5. aastapäeva puhul kokkutulnud aasta koosolekul tervitab Riigikogu kujul Eesti isamaad ja soovib isamaale ilusat ja teovõimsat tulevikku. Ühenduse nimel Kann.“

„Tallinn. Riigikogule. Eesti vabariigi kümneaastase iseseisvuse juubelpäeva puhul soovib õne ja edu — Helsingi Eesti spordiselts Maleva.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Eesti riigi juubeli puhul soovime Teile ja rahvaesitusele jõudu ja edu meie kodumaa ülesehitamisel ja loodame, et ka edaspidi meie riigi ja rahva olemasolu kindlustamise püüetel Eesti soode kultiveerimine tarvilikul määral tähelepanu leiab. Eesti sooparanduse seltsi nimel professor Leo Rinne.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Vigastatud sõjameeste ühingu keskjuhatus soovib Riigikogule õnne Eesti iseseisvuse kümnendal aastapäeval ning jõudu ja edurikast tööd vaba Eesti kindlustuseks rahva kasuks. — Esimees Seeberg.“

„Riigikogu juhatus. Et jäädvustada selle suure töö mälestusi, mis üheksa aasta eest tegime, ja et säilitada meis seda suurt vaimustust ja üksmeelt, mis meid aastate eest meie iseseisva ning vaba kodu loomisele viis, asutasime vabadussõja invaliidide koonduse, mille asukoht Tartus ja mille liikmeiks on vabadussõja invaliidid ja vabadussõjas toitja ohverdanud perekondade liikmed.

Oleme pisarateni liigutatud nähes oma sünnitatud last tema 10-da aastapäeva puhul nii priskena ja lootustäratavana. Teie, lapse kasuvanemad, võtke meilt selle päeva puhuks sügavam tänu tehtud töö eest vastu! Vabadussõja invaliidide koonduse esimees J. Vaat. Sekretär A. Kalmet.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Oma rahvaesitajaid, Eesti Riigikogu tervitavad vabariigi 10. aastapäeval ja soovivad neile üksmeelt seadusandlikus töös ja jõudu rahvast helgemale tulevikule vastu viimiseks — Aktusest osavõtjate nimel V.-Maarjas. — Vaas.“

Riigikogu esimees Einbund, Toompea, Tallinn. Eesti põllumeeste selts tervitab Teid ja Teie isikus Eesti rahvasesitust vabariigi 10. aastapäeva puhul. Püsigu visa Eesti rahvuslik vaim — Eesti põllumeeste selts.“

„Riigikogule, Tallinn. Hinnates Teie teenid meie riigi seadusandlikus töös palume vastu võtta Avanduse valla Simuna seltside ja organisatsioonide südamlikke tervitusi 10. aastapäeva puhul. Elagu Eesti! Seevelt.“

„Riigikogu. Tallinn. Vabariigi kümnenda aastapäeva puhul tervitame Riigikogu ja soo-

vime, et edaspidine seadusandlik töö oleks viljakas ja õiglane. Rahvakoosolek Abjas.“

„Riigikogule. Tallinn. Kainet otsustamisjõudu ja edu seadusandlusel riigi teisel aastakümnel — Mõisaküla alevi organisatsioonid ja rahvas.“

„Riigikogule, Tallinn. Järva-Jaani ja ümbruskonna kodanikud tervitavad Eesti iseseisvuse 10. aastapäeval Eesti seadusandlikku kogu. Kosu, kasva, kallis kodumaa! — Järva-Jaani organisatsioonid.“

„Härra Riigikogu Esimehele. Tallinn. Die Heute am 10. Jahrestage der Proklamierung Estis als selbständigen Staat zu einem Festaktus in den Räumen der Harmonie versammelt deutsche Gesellschaft Narwas spricht Ihnen Herr Vorsitzender der Staatsversammlung im anlass dieses Gedenktages die wärmsten Glückwünsche aus voll Zuversicht und Hoffnung, dass sich unser junges staatswesen je langer je mehr entwickeln und festigen möge zum Wohle des estnischen Volkes und aller anderen das estnische Staatsgebiet bewohnenden Nationalitäten. Im Auftrage Dr. Lange Vorsitzender des Vorstandes der Gesellschaft Harmonie.“

„Riigikogu Esimehele. Tallinn. Rootsi rahva ühing pidulikul koosviibimisel saadab Riigikogule Rootsi rahvusest kodanikkude parimaid õnnesoove vabariigi 10. a. juubeli puhul kindlas usus, et kõik kodumaa rahvused, töötades kohusetruult isamaavaimus, kindlustavad ühiselt meie armastatud kodumaa õnneliku tuleviku. — Pöhl, Bles.“

„Riigikogu Esimees. Tallinn. Palume vastu võtta meie südamlikum õnnesoov kalli kodumaa 10 aasta pidupäeva puhul. — Vesneri valla kodanikud.“

„Riigikogu esimehele. Tallinn. Vabariigi 10. aastapäeva puhul pidulikuks aktuseks kokkutulnud Laiuse kihelkonna rahvas tervitab Riigikogu ja soovib jõudu ja edu edaspidises töös. — Järve.“

„Riigikogu. Tallinn. Lüganuse kihelkond pühitsedes Eesti vabariigi 10. iseseisvuse aastapäeva soovib jõudu ja püsivust üksmeelseks tööks. — korraldav komitee.“

„Riigikogu juhatusel. Tallinn. Vabariigi 10. aastapäeva puhul tervitavad ja soovivad raugemata jõudu edaspidisel Eesti vabariigi aluste rajamisel. — Tsooru vallaomavalitsus, Tsooru kaitseliidu kompanii, Tsooru hariduseselts, Tsooru Luhametsa ja Kõrgepalu rahvaraamatukogu ühingud ja Tsooru Kõrgepalu põllumeestekogu. Tsoorus 24. veebruaril 1928.“

„Tallinn. Эстия. Господину председателю государственного собрания. Приношу мои сердечные поздравления эстонскому на-

роду и его борцам со славным юбилеем народовластия. С истинным удовольствием всегда вспоминаю проведенные в вашей стране годы совместной борьбы за свободу и народные права. — Андриус Булата-Булат.“

„Riigikogu. Tallinn. Vivat respublica esthoniensis in saccula. — Doctor Meyer.“

„Riigikogu Esimehele. Tallinn. Teie isikus tervitan vabat Eestit tema iseseisvuse küm-nenda aastapäeva puhul. Olgu see ajalooline päev tagatiseks kõige Eesti rahva kultuuri õitsemisele ja hea käekäigule. Elagu ja õit-segu vaba iseseisev Eesti. — Johanson'i pa-berivabriku direktor Bialik.“

„Riigikogu esimees. Tallinn. Kaunis Eesti püsib kindlalt omal ilusal kohal Läänemere kaldal. Kodu korraldamiseks Riigikogule jõudu. — Professor Rahamägi abikaasaga.“

3. Teadaandmine Riigikogu liikmete koosolekuilt puudumiste kohta veebruarikuul. Sekretär **M. Juhkam** kannab ette tähendatud teadaande. (Vaata otsuste protokoll nr. 131/14, lisa nr. 2.)

4. 1929.—1930. a. põllumajanduse üleskirjutamise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

5. Kriminaalkohtupidamise seaduse § 177. muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

6. Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

7. Rahukohtu trahviseaduse § 29. muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

8. Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasiandmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

9. J. Voiman'i küsimine Vabariigi Valitsusele.

J. Voiman (stp) (loeb):

1. Kas vastab tõele mõnes ajalehes ilmunud teade, nagu oleks Vabariigi Valitsus Riigivanema või Vabariigi Valitsuse

käsitada olevatest summa-dest tasunud mõnede endiste kõrgemate sõjaväelaste võlad Eesti pangas?

2. Kui see tõele vastab, siis — kes on need endised kõrgemad sõjaväelased ja kui suured summad on igaihe eest tasutud?

3. Kelle algatusel sündis nimetatud võlgade tasumine: kas on võlgnikud ise sellekohaste palvetega Vabariigi Valitsuse või Eesti panga poole pööranud, või on Vabariigi Valitsus seda teinud omal algatusel?

4. Missuguse seaduse põhjal on Vabariigi Valitsus ülaltähendatud võlad riigi summadest tasunud ja missugustes seadustes on nende võlgade tasumise kord ning alused ette nähtud?

5. Missugustel motiividel on sündinud eeltähendatud võlasummade tasumine?

10. Vabariigi Valitsuse vastamine L. Johanson'i, J. Voiman'i ja A. Vommi arupärimisele endiste mõisatöölise maaga varustamata jätmise ja nende senistest eluhoonetest väljatõstmise kohta.

Põllutööminister **O. Köster**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Esitatud arupärimise peale vastates on mul järgmist tähenda-da: Suurmaapidamise likvidatsioon tõi Maaseaduse tagajärjel põhjaliku muutuse meie mõisatöölise peresse ja nende mõisatöölise elamisvõimaluste leidmise lahendamise küsimus on olnud teravamaks ja põnevamaks küsimuseks. Esimestel maajagamise aastatel, nimelt 1919.

ja 1920. aastatel oli võimalus endisi mõisatöölisi maaga varustada, mis sündis vallanõukogude kaudu, sest eesõigustatud maa-saajad ei saanud neil aastatel oma eesõigusi täiel määral maksma panna. Järgmistel aastatel kerkis mõisatöölise maaga varustamise küsimus teravamalt päevakorrale, olles ras-kemaks probleemiks maauuenduse läbiviimisel, sest puudusid vastavad seadusandlikud

normid. Põllutöoministerium on alati heahtlikult püüdnud Maaseaduse tagajärjel muutunud endiste mõisatöölise olukorda korraldada ja neile maad kindlustada, nagu näitavad statistilised andmed, mis ma pärast ette kannan. Algaastatel reserveeriti krunte ja anti ajutiseks tarvitamiseks endistele mõisatöölisele. Et sarnane maakasutamise viis küllaldast kindlustust ei suutnud pakkuda, on arusaadav, ning sellepärast tuli Maaseaduse § 20. küsimus lõplikule korraldamisele võtta ja selleks on § 20. kaks korda muudetud. Esimest korda muudeti § 20. 1924. a. — R. T. nr. 51/52. Teist korda muudeti § 20. 1926. a. — R. T. nr. 1 — 1927. a. Enne Maaseaduse § 20. viimast muutmist oli võimalik neile endistele mõisatöölisele maad määrata, kes 1919. a. 25. oktoobrist mõisas teenisid kuni tükeldamiseni. Uue, 1926. a. seaduse järgi on nõudmiseks alaline teenistus mõisas, kuni mõisa tükeldamiseni, mille juures algdaatum on välja jäetud.

Viimase põllutöoministeriumi kokkuvõtte järgi on endiste mõisatöölise kasutuses vähemalt 83.849 tiinu maad. Kannan ette maakondade kaupa ära näidates, kelle poolt määratud, kas vallavolikogude või põllutöomin. kaudu. Vallavolikogu poolt on määratud tööliste Harju maakonnas 763 krunti, keskmiselt põldu 7,41, keskmiselt maakoha suurus 21,02.

		keskmiselt põldu	keskmiselt maak. suur.
Viru maakonnas	283 krunti	3,96,	9,30.
Järva maakonnas	143 „	7,37,	12,40.
Lääne maakonnas	578 „	4,99,	18,81.
Tartu maakonnas	144 „	2,22,	4,74 .
Viljandi maak.	140 „	4,58,	9,72.
Pärnu maakonnas	20 „	2,81,	10,27.
Võru maakonnas	398 „	2,50,	4,57.
Valga maakonnas	23 „	4,80,	8,77.
Saare maakonnas	184 „	1,63,	3,42.
Petseri maakonnas	3 „	4,98,	14,96.

Need krundid on määratud vallavolikogude poolt ja neid on kokku 2679, keskmiselt põldu 4,295, keskmine kohasuurus 10,732. Neid kohti, mis vallavolikogude poolt määratud, on vähem, võrreldes seega, mis põllutöoministeriumi poolt antud. Põllutöoministeriumi poolt on määratud tööliste 7.149 krunti ning maakondade järgi Harju maakonnas — 721, Viru maakonnas — 1.594, Järva maakonnas — 795, Lääne maakonnas 384, Tartu maakonnas — 1.265, Viljandi maakonnas — 547, Pärnu maakonnas — 401, Võru maakonnas — 1.010, Valga maakonnas — 338, Saare maakonnas — 94. Keskmine koha suurus maakondade järgi: Harju maakonnas — 10, 86, Viru maakonnas — 7,10, Järva

maakonnas — 6,74, Lääne maakonnas — 11,36, Tartu maakonnas — 5,63, Viljandi maakonnas — 4,73, Pärnu maakonnas — 7,97, Võru maakonnas — 3,58, Valga maakonnas — 4,34, Saare maakonnas — 7,60. Mõisatöölise on kasutamisel segapõldu umbes 31.583 tiinu ja terve maa suurus, mis on nende kasutada, umbes 83.849 tiinu.

Rahuldamata on jäetud maasoove kõige rohkem Võrumaal — 343, Virumaal 123, Valgamaal 118 ja kõige vähem on rahuldamata jäetud Läänemaal, nimelt 22. Kokku on rahuldamata jäetud maasoove, mis ei vastanud seaduse nõuetele, 1004. Otsustamata on praegu maasoove: Harjumaal 1, Virumaal 21, Järvamaal 19, Läänemaal 10, Tartumaal 67, Viljandimaal 23, Pärnumaal 19, Võrumaal 8, Valgamaal 91, Saaremaal 4, kokku 263.

Sellega oleks rahuldatud käesolevatel andmetel ligi 10.000 mõisatöölise. Vallavolikogude kaudu umbes 37% ja põllutöoministeriumi määramisel umbes 67%. Maakondades, kus maanõudmine suur oli ja kus mõisad suuremalt osalt kiirelt jagatud, nagu Viljandi, Valga, Võru ja ka kõigi teiste maakondade mõisades, mis samal ajal jagati, on tööliste vähem maad saanud ja tööliste maaga varustamine praegusel ajal raskem kui Harjus, Läänes, Virus j.n.e. ja neis mõisades, mis hiljematel aastatel jagatud. 1927. a. on põllutöoministeriumil võimalus olnud 359 endist mõisatöölise maasaajaks kinnitada, millest 190-le ei ole maid saadud anda, kus selgub alles 1928. a. kevadel ja järgmistel aastatel võimalus.

Peale maasaajate määramist uutele, selleks eraldatud kruntidele, on põllutöoministerium võimaluste piires ka seni väljaantud endiste tööliste kohti, mis oma väikuse poolest perekonnale täiel määral äraclamist ei võimalda, tagavaramaade arvel suurendanud. Kui silmas pidada seda, et uusi põllumajapidamise üksusi on loodud üle 30.000, ja mõisatöölisele on antud neid umbes 10.000, siis, proportsionaalselt vaadates maasoove ja vajadusi teiste kodanikkude kohta, peab ütleva, et on üldiselt võetult maatöölise püütud võimaluse piires rahuldada.

Edasi, mis nüüd puutub endiste mõisatöölise senistest eluhoonetest väljatõstmisse, siis on põllutöoministeriumi poolt kõigile uutele maasaajatele, nende hulgas ka endistele mõisatöölisele, võimaldatud eluruumide ja kõrvalruumide saamine endiste mõisade hoonetes, kuni neile määratud maa-kohtadele asumiseni, piirides ja ulatuses, nagu maksivad seadused seda üldse lubavad. Andmed selle kohta oleksid järgmised: on müüdnud kohal kasutamiseks endistele tööliste Harjumaal 188, teistele maasaajatele

136, äravedamiseks on lammutatud 36 ja lammutamata 12. Virumaal on müüdnud endistele töölistele 154, teistele maasaajatele 39, äravedamiseks lammutatud 82, lammutamata 45; Järvamaal on müüdnud endistele töölistele 90, teistele maasaajatele 54, äravedamiseks lammutatud 1 ja lammutamata 6. Läänemaal endistele töölistele 206, teistele maasaajatele 142, lammutatud 15, lammutamata 30. Tartumaal endistele mõisatöölistele 57, teistele maasaajatele 67, äravedamiseks lammutatud 43, lammutamata 10. Viljandimaal vastavad andmed — 56, 110, 32, 15. Pärnumaal — 20, 78, 11, 10. Võrumaal — 69, 91, 34, 19. Valgamaal — 39, 40, 32, 17. Saaremaal — endistele töölistele 54, teistele maasaajatele 48, äravedamiseks lammutatud 17, lammutamata 3. Müümata, kuid tööliste kasutada on Harjumaal 315 ja teiste maasaajate kasutada 184. Virumaal tööliste kasutada 481, Järvamaal 199, Läänemaal 104, Tartumaal 129, Viljandimaal 190, Pärnumaal 16, Võrumaal 94, Valgamaal 111, Saaremaal 53. Tähendab, et müümata hooneid on tööliste kasutada 1592, teiste maasaajate kasutada 640.

Nagu andmetest selgub, on suurem osa endiste mõisatööliste eluhooneid tööliste kasutuses. Paratamata on tulnud ka osa endisi mõisahooned lammutada, kuna paljud endised mõisahooned olid sõjaolude tõttu sarnasse seisukorda sattunud, et nende remonteerimine võimata oli, või kus hooned kohale tarbetuks osutusid.

Mis puutub arupärimise-ettepanekus eriti ettetoodud Ahja asunduse endiste tööliste eluhoonetesse, siis on kr. nr. 41 peal, mille pidajaks autasu maasaaja Unt, hinnatud kasutuskõlbmatuks heinamaal asuv elumaja, mille lammutamist krundisaaja nõuab. Sama on kr. nr. 59 peal asuv elumaja kasutamiskõlbmatuks hinnatud. Krundi rentnik Koosapoeg nõuab samuti hoone lammutamist. Nende hoonete elanikud aga ei ole õigustatud ühistel alustel endiste mõisatöölistega maad saama. Kuna maad saanud endised mõisatöölised oma kohtadele hooned ehtasid ja sinna elama asusid, jäid eelpooltähendatud isikud hoonetesse elama. Hooned, kus arupärimises tähendatud isikud asuvad, vajavad põhjalikku remonti, ja praegused üürnikud ei ole seda teinud. Hooned müügile veel määratud ei ole.

Kokkuvõttes pean tähendama: 1) Minu poolt saavad minu kasutada olevate võimaluste piires abinõud selleks tarvitatud, et seni veel maad saamata endised mõisatöölised, kes seda maaseaduse § 20. põhjal õigustatud, maaga varustatud saaksid. 2) Kohad, mis endistele töölistele seni välja antud, kuid oma väiksuse poolest perekonnale äraelamist ei

kindlusta, tagavaramaade arvel suurendatud saavad võimalust mööda. 3) Endistele töölistele — maasaajatele, kuni saadud kohale asumiseni korteri ja kõrvalruumide saamine võimaluste piirides antud, lugedes asumise aastateks mitte üle 6 a.

L. Johanson (stp), kohalt: Arupärijate nimel teatan, et arupärijad vastusega rahuldatud ei ole ja teen ettepaneku, avada läbirääkimised järgmisel arupärimis-koosolekul.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja rkl. Laarman'i puudumise tõttu jääb vahele järgmine päevakorra-punkt — sisseveo üld- ja minimaaltollitariifide maksmapanemise seadus — I lugemisel.

II. Meremeeste Üldkomisjoni aruandja A. Tammann: lugemisel. Meremeeste seadus vastab rohkem kui ükski teine

seniajani Riigikogus vastuvõetud seadustest Skandinaavia meremeeste seadustele. On läbi viidud isegi ühtlane numeratsioon ja ühtlane paragrahvide järjekord.

Üldkomisjon ühines Vabariigi Valitsuse motiividega eelnõu juures, pidas aga tarvilikuks muuta seda osa seadusest, mis käsitleb edasikaebamise korda laevajuhi poolt määratud distsiplinaar-karistuse asjas.

Valitsuse eelnõu nägi ette, et meremees laevajuhi poolt määratud distsiplinaar-karistuste asjas edasi võib kaevata kohtule, erilises kindlaksmääratud korras. Üldkomisjon aga leidis, et ei ole otstarbekohane rahukohtunikude koormamine meremeeste väikeste süüteo asjadega, seda enam, et rahukohtunikudele meremeeste elu ja teenistuse erisloom harrilikult tundmatu. Komisjon määras esimeseks edasikaebe-instantsiks sadama kapteni ja teiseks — meremeeste kodu vanema.

Teised muudatused on enam-vähem redaktsioonilised, välja arvatud §§ 6 ja 41, kuhu sisse viidi Genuas vastuvõetud ja Eestis seadusena väljakuulutatud konventsiooni alusel täiendus, mis kindlaks määrab meremeestele tööpuuduse kahjutasu maksmise laevaõnnetuste puhul. Üldkomisjoni nimel panen ette, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

Riigikogu asub vahelejäänud päevakorrapunkti juurde.

12. Sisseveo üld- ja minimaal-tollitariifide makspanemise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **M. Laarman**: Käesoleva sisseveo üld- ja minimaal-tollitariifide seaduse esitamiseks Riigikogule on valitsusele põhjust andnud asjaolu, et uute üld- ja minimaal-tollitariifide läbivaatamine tarvitab palju aega. Käesolev seadus oli läbi vaadata rahaasjanduse komisjonis. Seal vaieldi ühelt poolt küll selle seaduse vastu, kuid rahaasjanduse komisjon võttis ta siiski muutmata vastu. Seadus kannab õieti ajutist laadi ja jääks maksuma ainult niikaua, kuni makspanna suudetakse teine seadus, mis komisjonile läbivaatamiseks antud. Komisjoni poolt käesolevas seaduses muudatusi ei ole tehtud. Panen ette, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

A. Oinas (stp): Minimaal- ja maksimaal-tollitariifide makspanemise seaduseelnõu ülesanne on üldise tollitariifi tõstmisega 50% võrra huvitada kaubalepingu sõlmimises neid riike, kellega Eestil ei ole veel korda läinud sõlmida seda. Rahaasjanduse komisjonis tõstis käesolev seaduseelnõu väga elavaid läbirääkimisi, ja juba komisjonis asus sotsialistlik rühm seaduseelnõu kohta eitavale seisukohale. Põhjused selleks on järgmised: Eestis tollid juba isegi kõrged.

Eestis on tollid kõrgemad, kui suuremas osas riikides. Vähe leidub riike, kus tollid nii suured ja rahvale rasked kanda on kui Eestis. Käesoleva seaduse tagajärjel aga tõuseksid tollid veel enam, sest kõrgendatud tollid hakkaksid maksuma kõigi riikide kohta, kellega Eestil ei ole veel sõlmitud kaubalepingut või kes ei anna Eestile soodustusi tollides. Viimaseid on aga palju. Eestisse veeti 1927. a. sisse kaupu üldse 50 riigist, kuid suurema osaga neist ei ole veel sõlmitud kaubalepingut.

Mis puutub sisseveetavate kaupade väärtusesse, siis ei ole see riikidest, kellega Eestil ei ole kaubalepingut sõlminud, mitte nii suur, kui riikidest, kellega Eestil on kaubalepingu juba sõlminud.

Kuid siiski langeb kaunis suur protsent sisseveost nende riikide peale, kellega Eestil veel kaubalepingut ei ole. Nende esikohal on Saksamaa. Viimaselt maalt veeti 1927. a. sisse 26,4% kogu Eesti sisseveost, välja veeti Saksamaale 29,8% kogu väljaveost, seega langeks Saksamaa peale üldse neljandik osa sisseveost Eestisse ja üle neljandiku osa ka

väljaveost Eestist. Varematal aastatel oli vahekord teine. Saksamaa vedas kaupu Eestisse enam sisse, kui Eesti Saksamaale välja vedas. Sellest peaks loomulik olema, et just Saksamaa huvitatud peaks olema kaubalepingu sõlmimisest Eestiga, sest Saksamaa vedas Eestisse enam sisse, kui Eesti välja vedas Saksamaale.

Tõelikult on aga lugu olnud teisiti. Nimelt on just Saksamaa viimasel ajal vastu olnud kaubalepingu sõlmimisele Eestiga. Põhjus — see ei ole enam saladus — see on olnud, et Saksamaa on üles tõstnud nõudmise, et endistele Eesti mõisnikkudele, kes Saksa riigi kodanikud, neilt võõrandatud mõisade eest suuremat tasu makstaks. Enne tulevat Eestil vahekord ära lahendada Saksa kodanikkude — endiste Eesti mõisnikkude mõisade eest tasumaksmise asjus.

Kuipalju on siis neid Saksa riigi kodanikke? Neid ei ole kuigi palju. Mul ei ole kahjuks täpseid andmeid, kuipalju neid on, kuid igatahes on neid alla 10. (Aruandja M. Laarman: 123. — Fr. Akel, krst: Neid on 4 kodanikku.) Usun endist välisministrit, kes peaks seda kõige paremini teadma. Tähendab, ainult 4 kodanikku! On tõesti kummalane, otse skandaalne nähtus, et kaubaleping Saksamaa poolt on jäetud sellepärast sõlmimata, et kaitsta 4 Saksa kodaniku, endise Balti paruni huvi.

Viimasel ajal on ajalehtedes avaldunud kuuldused, et olevat tekkinud uued Saksa riigi kodanikud endistest Eesti mõisnikest, nimelt ei olevat neid 4, vaid 120. Räägitakse isegi 150. Kuidas need uued kodanikud on saabunud, ei ole selge. Kuid üks on kindel, kuidagi viisi ei saa sellase arvuga arvestada. Need 120 või 150 Saksa riigi kodanikku on kunstlikult saavutatud. Seda tuleb avalikult siinkohal märkida, et Saksa avalikule arvamisele tõsiasjad varju ei jääks. Tõsiasjad on siis sarnased, et tegemist on ainult 4 Saksa kodanikuga. Kordan, on tõesti kummaline ja lubamatu nähtus, et Eesti ja Saksa ei ole seni suutnud kaubalepingut sõlmida sellepärast, et 4 Saksa kodanikku, endist Eesti mõisnikku seal vahel on.

Kahjuks peab aga tunnustama, et Saksa välisminister Stresemann'i kavas ei ole ette nähtud kaubalepingu sõlmimist Eesti riigiga lähemal ajal. Teatavasti nimetas Saksa välisminister Stresemann oma eelarve-kõnes riike, kellega lähemal ajal kavatsetakse kaubalepinguid sõlmida, nende hulgas aga puudus Eesti.

Väga huvitav oleks Riigikogul kuulda Vabariigi Valitsuse esindaja seletust selle kohta, millisel määral on õigustatud kuuldused, et 120 Saksa riigi kodanikku, endist Balti mõis-

nikku pretendeerivad kõrgema tasu peale neilt võõrandatud maa eest, ja missugused väljavaated on Vabariigi Valitsusel selle kummalise nõudmise tagasilükkamiseks ja kõrvaldamiseks.

On üldse halb, et Eesti ja Saksa riigi vahekorral segavad end asjad, millistel seal aset ei tohiks olla. Nagu teada, puudusid Eesti vabariigi kümnenda aastapäeva pidulikkudest koosolekutest nii Riigikogus kui ka teisel Saksa riigi esindajad põhjusel, nagu oleks Riigikogu läkitus Eesti vabariigi rahvastele haavavalt puudutanud Saksa riiki. Ma ei taha seda küsimust käsitada, kas Riigikogu läkituses oli õige meelde tuletda Saksa okupatsiooni aega Eestis. Kuid pean tarvilikuks tähendada, et lugedes tähelepanelikult vastavaid ridu läkituses, neis midagi haavavat ei leidu Saksa rahva ega praeguse Saksa riigi kohta. Neis ridades oli õieti ära märgitud see tõsiasi, et Saksa okupatsiooniaeg, millise siia tõi endine Saksa keisrivõim, oli meie rahvale raske ja alandav koorem. Et Saksa endine riigivõim Saksa rahva oma huvisid ei rahuldanud, seda võime järeldada sellest, et 1918. aastal Saksamaal revolutsioon lahti puhkes, ja Saksa rahvas omale uue põhiseadusega uue riigivõimu lõi. Ei ole mingit põhjust siis ka meil maha salata neid kurbi nähtusi, mida Saksa keisrivõim okupatsioonialal Eestis sünnitas. Aga kuidagiviisi on asjale teine värv antud, ja Eesti-Saksa vahekorral segavad end sarnased lahkkelid, millised kuidagi ei tohiks seal aset leida.

On väga kurb, et Balti mõisnikkudel Saksamaal nii suur mõju on olnud, et sarnased lahkkelid võimalikud on kahe muidu sõbraliku riigi vahel.

Ma ei hakka siinkohal küsimusi käsitama, kas Eesti diplomaatia poolt kõik on tehtud selleks, et Saksa rahvale, Saksa tööstusele ja kaubandusele esitada õigeid andmeid ja neid huvitada kaubalepingu sõlmimisest Festiga. Tundub, et sellel alal oleks võidud enam teha. Ma ei ole kuulnud sellest, et näiteks Eesti kaubandus-tööstuskoda oleks saatnud oma delegatsiooni Saksamaale läbirääkimistele, nagu seda mõne teise riigi suhtes on tehtud.

Meie ei eita äärmisel juhusel teatavat surveavalduse tarvidust Saksamaa suhtes, kuid ettepanud kujul riivab see surveavaldus valusalt ka Eestit ennast.

Mis puutub küsimusse, missugused ringkonnad on Eestis huvitatud sisseveost Saksamaale, siis on siin esikohal Eesti või väljavedajad ja tekstiiltööstus. Võib ka sel teel teatud kompensatsiooni anda ajutiselt väljavedajatele, et Saksamaa suhtes väljaveo pree-

miad maksma pannakse. Vahekord on fisikaalselt nii, et Eesti võidaks kaubalepinguga umbes sama summa tollialandust, kui palju Saksamaa võidaks Eesti käest. Lihtsam oleks seega meie väljavedajaid Saksamaale väljaveo preemiatega rahuldada, kui umbes 25 riigiga „tollisõda“ alata.

Tõsta meie tollikoormat, mis isegi liiga raske, tundub meile ebakohasena, ebaõigena praegusel ajal, sellepärast ei poolda meie rühm ettepanud seaduseelnõu, vaid hääletab selle vastu.

Aruandja **M. Laarman** (lõpusõna): Need mõtted, mis härra Oinas ette tõi, tulid kuuldavale ka rahaasjanduse komisjonis. Seal kaaluti nad läbi, kuid komisjoni enamus tuli otsusele, et meil praegusel korral tarvilik on käesolev seadus vastu võtta, ja selles mõttes võeti see komisjonis vastu.

Teedeminister **A. Kerem**: Täienduseks selle seaduseelnõu juurde on mul Vabariigi Valitsuse nimel teatada, et II lugemisel valitsus kavatses ettepanekuga tulla, seadust selles mõttes veel täiendada, et valitsusel jääks võimalus nende maade suhtes, kellega kaubalepingut ei ole sõlmitud, kus aga vastastikku meie suhtes ei panda maksma maksimaaltolle, ka meie poolt maksimaal-toll ära jätta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

13. Veejuhtmete korrashoidu seadus — III lugemisel.

Maakomisjoni aruandja **J. Vain**.
(Pealkiri.)

J. Teetsov (põl): Käesolev seaduseelnõu on ka üks neist, mis paneb suure koormatuse maapidajatele. Siin tuleks natuke selle juures peatuda. Meil on riigi arvel ja riigi toetusel kaevatud väga suurte summade eest magistraalkraave ja süvendatud jõgesid. Nüüd tahetakse käesoleva seaduse alusel nende veejuhtmete korrashoidmine panna maapidajate peale, kelle maadest need veejuhtmed läbi lähevad. Tihti võib tõusta ühe veejuhtme korrashoidmine väga suurtesse summadesse, sest nende kaevamine ja kordaseadmine on paljudel kordadel mitu miljonit marka maksma läinud. Nüüd sunnitakse aga maapidajaid neid kanale ja veejuhtmeid korrashoidma veeühisuste näol, missuguseid nad on kohustatud ellu kutsuma veeühisuste seaduse alusel. Senikaua, kuni ei ole veeühisus asutatud,

peavad maapidajad veejuhtmeid korras hoidma selle järgi, kuidas maakonna veekomisjon neile neid ülesandeid ära määrab. Tihti kujuneb veejuhtmete korrashoidmine maapidajatele niivõrt raskeks, et nad ei suuda täita neid ülesandeid, mis seadus neile peale paneb, ja selle tagajärjel võivad siis paljud majapidamised täiesti hävitatud saada. Veeühisuste seaduses on ette nähtud kord, kuidas siis talitada, kui ühisuse liige ei suuda tema peale langevat kohustuste osa täita, kuid käesolevas seaduses ei ole seda ette nähtud, kuidas tuleb siis talitada, kui maapidaja ei suuda tema peale pandud ülesandeid täita. Arvesse võttes, et käesolevas seaduses ei ole ette nähtud juhtumist, kuidas talitada siis, kui maapidajatele nende peale pandud ülesannete täitmine üle jõu käib, loodab Riigikogu põllumeeste rühm, et põllutöoministerium käesoleva seaduse kohta peatselt esitab paranduse, kus oleks tähendatud kord, kuidas siis edasi talitada, kui maapidajatel veejuhtmete korrashoid üle jõu käib. Selle eeldusega, et vastavad parandused põllutöoministeriumi poolt lähemal ajal Riigikogule esitatakse, hääletab põllumeeste kogude Riigikogu rühm käesoleva seaduse vastuvõtmise poolt.

Aruandja **J. Vain** (lõpusõna): Eeldada, et kuskil kohas veejuhtmete korrashoid maapidajale üle jõu käib, on mõeldav ainult siis, kui neid töid on tehtud umbropsu, ilma mingi ettevalmistuseta. Üle jõu käimisest majanduslikus ettevõttes võib juttu olla ainult siis, kui töö tehti ilma, et selle kohta kalkulatsioone oleks olnud, et ettevõtte end majanduslikult tasub. Kui aga maaparandused otstarbekohaselt läbi viidi, ja kui maa väärtus tulutoovuse mõttes vastavalt tõusnud on, siis on asi päris lihtne, ja sel korral ei saa kõne alla tulla üle jõu käimine.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on pealkiri vastu võetud.

§ 1. võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(§ 2).

J. Teetsov (põl): Kordan oma II lugemisel tehtud parandus-ettepanekut: § 2. teises reas sõnade järele „kaudu raskendatud“ võtta sõnad „ja kus maade kruntimine läbi viimata“. Siin oleks seletuseks veel juurde lisada, et see parandus oleks tähtis ja tarvilik sellepärast, et selgemini oleks ära tähendatud, kus maade kruntimine ei ole veel läbi viidud, et seal ei saaks maaomanikke või rentnikke sunnitud veejuhtmete korrashoiuks ühisusi

asutama. Kohtades, kus ei ole kindlaid maaomandusi teada, ja veel ühised karja- ja heinamaad, seal on veejuhtmete korrashoidmise kohustuste pealepanemine maapidajatele väga keeruline ülesanne ja sünnitaks tihtipeale ülekohut ja suuri arusaamatusi. Sellepärast oleks tarvilik sisse võtta parandus, et seal, kus maade kruntimine ei ole läbi viidud, jääks veejuhtmete korrashoidmine riigi arvele.

Aruandja **J. Vain**: See asjaolu, et maade kruntimine ei ole läbi viidud, ei tarvitse sügugi olla aluseks, et veejuhtmete korrashoidmine jääks riigi kätte. Paranduse põhjenduseks toodi ette, et karjamaad on ühiselt kasutada ja ei olla õieti teada, kuipalju peale kellelgi õigus on, kuipalju keegi oma karjamaast kasu saab. See ei ole siiski nii raske ära otsustada; sellekohaste talukaartide ja raamatute järgi on teada, kuipalju peale kellelgi ühiselt tarvitada olevast maast õigus on, ja nende andmete põhjal võib ka veejuhtmete korrashoidmise kulud vastavalt omanikkude peale ära jagada. See jagamine nii suuri raskusi ei tekita, et seal, kus maad kruntimata, tuleks veejuhtmete korrashoidmine jätta riigi ülesandeks.

J. Teetsov (põl): Siin tähendas härra aruandja, et seal, kus maad ei ole krunditud, ei tee suuri raskusi kohustuste ärajaotamine. Härra aruandjale ei ole see asi vist selge. Kui teie näiteks võtate Saaremaa talukohti, mis seisavad koos sajast ja enamast lapist, ja kui teie hakkate nende vahel kohustusi ära jaotama ja tulukust kindlaks määrama, kuipalju ühel või teisel veejuhtimisest kasu on, läheb see töö väga raskeks, nii et selleks tuleks isegi eriline instituit luua, kes hakkaks seda hindamist läbi viima, ning nende raskuste ärahoidmiseks on see parandus enam kui tarvilik.

Aruandja **J. Vain** (lõpusõna): Pean tähendama, et redaktsiooniliselt võib parandus segadusi tuua. Siin on öeldud, et „kus kruntimine läbi viimata“. Kui meie koguni arvame, et nad läbiviimatud, see on, et neid läbi viia ei saagi, siis võiksid mõned inimesed eriti pettunud olla. Võib olla ettepanekutegija teeks selles suhtes redaktsioonilise paranduse.

Juhataja **K. Einbund**: Ettepanekutegija rkl. Teetsov parandas redaktsiooniliselt oma ettepanekut. Selle järele oleks „ja kus maade kruntimine ei ole läbi viidud“ — „läbi viimata“ — asemel (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 20 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. Panen hääletamisele §2. komisjoni redaktsioonis. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

§§ 3—11 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Vaheaeg kl. 13 — kl. 13.20 min.

14. Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — III lugemisel.

H. Anniko (krst): Teen ettepaneku, Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus anda omavalitsuse komisjoni Riigikogus II lugemisel tehtud paranduste ligemaks kaalumiseks. Ettepanekut

põhjendan sellega, et härra kindral Laidoner'i ettepanekul sai II lugemisel uus paragrahv käesolevasse seadusse võetud, millel suur tähtsus kogu selle seaduse kohta. Tähendatud põhjustel on soovitatav, et see uus paragrahv omavalitsuse komisjonis põhjalikult läbi arutataks ja kaalutaks.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl Anniko teeb ettepaneku, anda Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seaduse pealkiri ühes alljärgnevate paragrahvidega omavalitsuse komisjoni Riigikogus II lugemisel tehtud paranduste ligemaks kaalumiseks. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

15. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseadus — II lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja **A. Toomel** (loeb): Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseadus.

E. Sulg (rhv): Pensioniseaduse muutmine iseenesest on väga tarvilik, sest on palju parandusi ja arusaamatusi selles küsimuses olnud. Kuid praegusel kujul, nagu see seadus on ette pandud ja läbi vaadatud sotsiaalkomisjonis, on ta puudulik. Mina ei taha pikemalt peatuda selles küsimuses, kuid tahtsin ainult üksikute vigade peale tähelepanu pöörata. Kõigepealt võiks tähendada, et veneaegne teenistuseaastate arvestamise küsimus ei ole veel praegugi päris lõplikult selgitatud ja tuleb seda küsimust ehk veel kaaluda. Igal juhtumisel ei tohiks veneaegsete teenistuseaastate arvestamine kuidagi moodi pensionäri kahjaks olla, mida praegu tõendatakse. Edasi tahaksin veel peatuda paari asja juures, millest on räägitud, kuid mida ei ole seniajani arvesse võetud. See on teenistusealadel kohta, kus on ette nähtud vahetuse-teenistus. Need on post, raudtee. Samuti

on ka neil teenistusealadel ühenduses vahetuse-teenistusega ööteenistus — valvekord. Neil teenistusealadel on miinuseks ehk raskuseks, võrreldes teiste teenistusealadega, see, et nende asutuste teenijatel tuleb vähemalt 4 päeva kuus lisatööd, mida teistel aladel ükskõik missugune ala võtta, ei ole, ja millest nende teenijad vabad on. Kui nüüd võrrelda neid alasid, kus vahetuse- ja ööteenistus on, teiste aladega, siis tuleb keskmiselt 15% nende teenistus pikem, rääkimata sellest, kus inimene teeb päeval regulaartööd ja öösel tuleb valvekorras olla. Need asjaolud ei ole selle teenistuseala kasuks, ja need on arvestamata jäänud. Kui meie tahame õiglased olla, siis peame nende andmetega, mis ma ette tõin, arvestama.

Edasi tahaksin ma peatuda okupatsiooni-aegse ja sõjaaegse teenistuse juures. Eriti puudutaksin siin raudteed, mida seniajani ei ole veel arvesse võetud. On räägitud, et raudteelaste teened tuleksid hinnata eritasuseadusega. Need küsimused on 6—7 aasta eest kaalumisel olnud, ja siis juba oldi arvamisel, et see asi sellega laheneb, kuid seniajani on need maha jäänud ja praegu on paras moment, kus neid ei tuleks autasu alusele võtta, vaid pensioniseadusse, sest need ajad — sõja- ja okupatsiooniaeg — olid rasked ajad, mitte aga normaalajad, mida aga nüüd miinusteks loetakse. Võib tõendada, et raudteeteenijad sõja ajal oma kohuseid täitsid suure kohusetundega isamaa vastu.

Kui nüüd pensioniseaduses sellega ei arvestata, siis kõneledes õigluse seisukohast jätab see külma tunde selle teenijaskonna südamesse. Võib olla tuleb see peaausjalikult sellest, et meil ei teata, mis on okupatsiooni ajal raudteel tehtud ja teiselt poolt, võib olla, ei ole need inimesed oma tegusid avalikkuse ette toonud, nagu meil see tihti juhtub. See ei ole ka tähtis, tähtis on pensioniseaduse juures see, et meie õiglaselt tunnustame, et ka need aastad, mis on raudteel teenitud enne, kuuluvad täielikult riigiteenistuse ala hulka ja need tulevad arvestamisele võtta. Igatahes vististi väga paljudel, kes asjale lähedal seisnud, on selge, et kui meil ei ole sarnase kohusetundega raudteel töötanud okupatsiooni ajal, siis igatahes oleks meie veerevast koosseisust ainult pool järele jäänud. See asjaolu kohustab meid, ja kui tahame õiglased olla, siis ei räägi meie autasust, vaid meie reguleerime seda küsimust pensioniseaduse juures, ja rahuldame inimesi, kes tunnevad, et töö, mis tehtud, on tehtud riigi huvides.

Edasi, nagu kuuleme, on ka üksikuid puudusi ette toodud. Näiteks on õpetajaskonna palgast pensioni väljaarvamise juures raskusi ja arusaamatusi ette tulnud nende kohta, kes

vanemad õpetajad olnud. Ma arvan, seda küsimust võiks ka veel kaaluda.

Puudutan paari sõnaga ka neid tabeleid, mille järgi pensioni välja arvatakse. Tabel I näeb ette, et inimene, kes vahet pidamata teenistuses olnud 30 aastat ja ilma haiguseta lahkunud, võib pensioni saada kuni 70%. Siis on ette nähtud inimesed, kes haiguse puhul lahkuvad, — neil on pensioninorm 75—80%. Muidugi ei ole haigus kellegi süü, aga kas on põhjust eriti just siin teatud eesõigusi anda, see küsimus tahaks kahtlemata selgitada. Sotsiaalkomisjon on neid küsimusi juba kaalunud, ja kui ettekantud andmeid võib olla kaalumisele tuleks võtta, siis tekib küsimus, kas on otstarbekohane käesolev seaduseelnõu anda sotsiaalkomisjoni nende küsimuste läbivaatamiseks, või anda rahaasjanduse komisjoni. Kuna võiks arvata, et siin rahaliste küsimustega tegemist on, palju võiksid välja teha reguleerimise kulud, teisest küljest, kuna see küsimus on suurelatuslik, siis ei oleks kahjulik, kui käesoleva seaduseelnõu anname läbikaalumiseks rahaasjanduse komisjoni. Muidugi mõista tuleks see küsimus kiireks tunnustada, et veel kevadel, lähemal ajal, Riigikogu muudatuse seaduse võiks vastu võtta. Selles mõttes teen ettepaneku, anda käesolev seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni läbivaatamiseks.

L. Raudkepp (krst): Ma toetan härra Sule ettepanekut järgmistel põhjustel. §§ 1., 2. ja 5. on liigitatud õpetajaid. Seal tuleb ette nimetus — õigustega erakoolide õpetajad. Kuid on veel olemas liik õpetajaid, kes on ette nähtud Avalikkude keskkoolide, samuti ka Eraõppeasutuste seaduses. Aga neid ei ole käesolevas pensioniseaduses arvestatud. Võib olla, et seaduseelnõu II lugemisel tulevad vastavad ettepanekud, kuid siis ei ole olemas kalkulatsiooni, palju nõuab see rahalist juurde-maksu; seda tuleks kalkuleerida juba varem. Ma põhjendan seda lähemalt, mis ma ütlesin. Avalikkude keskkoolide seaduse § 16. on öeldud, et „avalikkude keskkoolide asetäitvate erakeskkoolide õpilastele võib anda kõik avalikkude koolide õpilaste õigused“. Siin on nimetus „keskkoolide asetäitvad erakeskkoolid“. Need koolid annavad oma õpilastele samasugused õigused ja tunnistused, nagu neid antakse avalikkude koolide poolt. Siis on selge, et töö siin ja seal on samuti üheväärtuslik, ühiste õigustega, nii et õpetajad, kes neis koolides töötavad, peaksid samuti kuuluma käesoleva pensioniseaduse alla. Eraõppeasutuste seaduses, nimelt § 42. on öeldud, et „eraõppeasutuste õppejõud ja ametnikud saavad riigilt pensioni ja ühekordset

toetusraha pensioniseaduses ettenähtud korras.“ Kui Eraõppeasutuste seadus hariduskomisjonis arutamisel oli, siis võeti see paragrahv sisse. Kuid enne, kui seda võidi sisse võtta, palus valitsuse esindaja, haridusminister, et see ettepanek antaks talle selleks, et seda võimalik oleks Vabariigi Valitsusel läbi arutada. Selle järele seletas härra haridusminister, et Vabariigi Valitsus on küsimuse läbi arutanud ja on tähendatud paragrahvi Eraõppeasutuste seadusse võtmise poolt. Selles on otsekohe öeldud, et kõik eraõppeasutuste õppejõud ning ametnikud saavad riigilt pensioni ja ühekordset toetust pensioniseadustes ettenähtud korras. Käesolevas seaduses peaks olema tähendatud, kuidas suhtub see seadus Eraõppeasutuse seaduse § 42-le. Igatahes neil motiividel võeti see paragrahv, mida ma praegu ette lugesin, vastu ja seletusega Vabariigi Valitsuse esindaja poolt, et Vabariigi Valitsus ei ole selle vastu, vaid pooldab seda paragrahvi. Vabariigi Valitsus lubas teiste sõnadega loetletud koolidele ja nende tege-lastele, õpetajatele, pensioni. Ei või arvata, et mille üks valitsus on tunnustanud vastu-võetavaks, selle kohta järgnev valitsus asuks teisele seisukohale. Neil põhjustel tuleb toetada härra Sule ettepanekut, et rahaasjanduse komisjonile võimalus antaks järele kaaluda, kuidas muuta mõnda lauset käesolevas seaduseelnõus vastavalt Avalikkude keskkoolide seaduse § 16-le ja Eraõppeasutuste seaduse § 42-le. Muidu jääb nimetatud seadustes ja ka käesolevas ebaselgeks, kuidas neid kokku-kõlastada, ja sellepärast tuleb neid õigel ajal arutada ja samuti kalkuleerida rahalist külge, et pärast ei võidaks teha etteheiteid, et midagi on jäetud kahe silma vahele ja ei ole küllaldaselt võrdlemisi tähtsat küsimust ja asja-olusid läbi arutatud.

M. Laarman (põl): Põllumeeste rühm toetab ettepanekut — anda käesolev seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni läbivaatamiseks, kuid meie motiivid on teised, kui eelkõnelejal. Kui ma õieti aru sain, tahab härra Sulg ja vist ka härra Raudkepp teatavaid laiendusi või kitsendusi seaduseelnõus ette võtta. Ma arvan, see on otstarbekohatu, kui tahetakse rahaasjanduse komisjonis sisuliselt seda seaduseelnõu arutama hakata. Minu arvamise järgi on sotsiaalkomisjon selleks kohaks, kus neid küsimusi läbi oleks tulnud arutada, nimelt missuguste kihtide peale pensioni laiendada või kitsendada, kes õigustatud on pensioni saama j. n. e. Vaevalt saaks aga rahaasjanduse komisjon selleks paigaks olla. Küsimus on rahaasjanduse komisjoni liikmetele enam-vähem võõras. Rahaasjanduse

komisjon peaks rahalisest küljest läbi kaaluma selle seaduseelnõu, ja sellelt seisukohalt pooldame meie ettepanekut, — seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni anda. Need rühmad, kes soovivad seaduseelnõu uuesti sisuliselt läbi vaatama hakata, oleksid võinud seda teha sotsiaalkomisjonis, kus ju ka nende esindajad, ja nagu ma kuulnud olen, olla need küsimused seal ka läbi arutatud. Sellelt seisukohalt välja minnes, milliseid summasid nõuab pensioniseaduse muutmise riigikassalt, pooldame ettepanekut, käesolev seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni anda.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Seaduseelnõu kõige suurem puudus on see, et selle alla ei kuulu kõik kodanikud, vaid ainult üks kitsas ringkond. Juba siis, kui see seadus oli esimest korda Riigikogu päevakorras, on selle peale tähelepanu juhitud, ja tol ajal vaidles kõige ägedamalt pensioniseaduse laiendamise vastu praegune Riigivanem härra Tõnisson, sealjuures öeldes, et ta pooldab puhke- ja palgaseaduse maksmapanemist. Nii nimetas ta tol korral pensioniõiguse andmist tööliste kohta. Nüüd on härra Tõnisson Riigivanem, aga meie ei ole kuulnud, et oleks edasi jõutud üldise pensioniseadusega, et oleks selle seaduse väljatöötamisele asutud, mille alusel antakse pensioni mitte ainult omavalitsuste ja riigiteenijatele, vaid ka kõigile kodanikkudele, kelle keskel selle seaduse järele suur tarvidus on. Meil ei tarvitse silmi kinni pigistada selle üle, et meil on praegu tööstusraionides väga palju töölisi, kes on 50—60 aastat tööd teinud, ja kel ei ole praegu muud varaks, kui sandikepp. Ja meie teame, kuidas endised mõisatöölised — nende hulgas mõisavalitseja, käib pensioniseaduse alla — ei saa uue korralduse järgi seda 600 marka toetust ka siis, kui neile vanal ajal pension määrati. Vanaduse korral kinnitumist vajab terve rahvas. Mul ei ole aga lootust, et selle seaduseelnõu arutamisel need puudused kõrvaldataks.

Mis sellesse seadusse puutub, siis ära kuulates härrade Sule ja Raudkepi kõnet, võib märkida, et terve põrgutee on heade soovidega sillutatud. On väga raske uskuda nendesse soovidesse. Kõigepealt tuleb härra Sulg siia kantslisse ja kõneleb tõsiseid asju, raudteelastele preemiate ja pensioni määramisest, kusjuures tuleksid arvesse võtta nende teenistus ja teened okupatsiooni ajal. Sellest on ka varemalt siin kõneldud. Aga miks seda tehtud ei ole? Kas arvatakse, et Riigikogu peab seda parandust läbi viima hakkama. Miks on valitsus, milles teedeministriks härra Kerem, selle tegemata jätnud. Teie, härra Sulg, olete ise kõrgem juhtiv ametnik raudteel,

miks Teie jätsite need ametnikud hindamata? Miks Teie nüüd tulete, kui Teil teada, et see ettepanek tagasi lükatakse? Teie olete vist esimene, kes siis käe üles tõstab.

Mis sellesse puutub, et siin viga on, et veneaegse teenistuse hindamisel on ülemäär võetud, siis ei ole see viga. Meie riik ei ole rahaait, kes võib neile inimestele, kes Vene riigis teeninud, kus neil tuli sagedasti tegutseda Eesti rahva huvide vastaselt, maksta kuni 25—30 tuhat pensioni. Ülemäär on siin tarvilik, kui võetakse arvesse veneaegne teenistus. Kui Eesti riik 13.000 marka kuus pensioni maksab, siis ma ütlen, iga Eesti kodanik, kes selle osaliseks saab, võib rahul olla. 13.000 marka ulatub üle elatismiinimumi, ja kui kümneaastane riik sarnast pensioni võib maksta, siis ma arvan, et ole mingit põhjust seda veel kõrgemale kruvida. Üksikud pensionid on suured. Ei ole tähtis, et üksikud inimesed riigi käest sarnases ulatuses pensioni saavad, tähtis on, et võimalikult rohkem häda ja puudust kõrvaldataks. See on minu isiklik seisukoht ja seda olen kaitsnud komisjonis. Kui Vene aeg pensioni määramisel arvesse võetakse, siis tuleks seal kindlasti ülemäär maksma panna, sest vastasel korral pillatakse raha. On veneaegseid pensionäre, endisi kõrgemaid ametnikke, kes seisavad praegu eraisikutena samade asutuste teenistuses ja saavad peale pensioni palga edasi, pealegi on mõnel neist veel vabrikud. Sarnastele inimestele maksame pensioni mõneaastase veneaegse teenistuse eest, kuna teised inimesed, kes oma tööjõu läbi loodud varandused siia jätnud, peavad nüüd nälgima. Niisugust seisukorda Riigikogu pooldada ei tohiks.

Mis nüüd teistesse ettepanekutesse puutub, siis olid need kaalumisel sotsiaalkomisjonis, ja ma arvan, et igal asjal on omad piirid. Sotsiaalkomisjonis oleksid võinud kristlased erakoolide õpetajate õigusi rohkem kaitsta. Seal muidugi üksikuid ettepanekuid tehti, õpetajate, samuti ka metsateenijate kohta. Need ei leidnud seal pooldamist. Kas arvate, et vahekorrad on muutunud? Seadus on esitatud Vabariigi Valitsuse poolt. Kui Vabariigi Valitsus tahtis muudatusi teha, siis ta oleks pidanud neid tegema õigel ajal. Peale selle ei ole valitsus pidanud õiget korda: Kui seaduseelnõu valmis on, siis tulevad Vabariigi Valitsuse erakonna toed, haampalgid, ja hakkavad seadust komisjoni tagasi veeretama, et Vabariigi Valitsusele midagi nina alla hõõruda. Niisuguse opositsiooniga on hakkama saadud, ja see on saanud peaaegu üldiseks nähtuseks juba. Ma ütlen, niisuguseid asju õiendatagu valitsuses laua taga, aga ärgu tuldagu nendega siia. Käesolev seadus kõr-

valdaks terve rea tehnilisi puudusi pensioni asjade ajamises ja selleks ongi ta esitatud. Kui ta antaks komisjoni, oleks tagajärg see, et seda seadust vastu ei võetaks tänava aasta, ja kas seda sügiselgi suudetakse vastu võtta, on küsitav. Tehniliste puuduste kõrvaldamine lükatakse edasi aasta peale. Kui käesolev seaduseelnõu tahetakse komisjoni anda, siis toodagu tõsised põhjused ette, aga ärgu näidatagu oma variseri või õieti kahte nägu.

Aruandja **A. Toomel** (lõpusõna): Väga austatud Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjonis olid kaalumisel need küsimused, mis siin puudutatud on. Nimelt oli kaalumisel veneaegse teenistuse arvestamine. Vabariigi Valitsuse ettepanekus oli ette nähtud, et kui arvesse võetakse veneaegne teenistus, siis ei tohi pension kõrgemale tõusta kui 11. astme palk, see on 15.000. Sotsiaalkomisjon leidis, et see on siiski kõrgendus võrreldes endise normiga, mis rohkem kulusid nõuab, ja sellepärast võttis sotsiaalkomisjon vastu riigiteenija 12. astme, et seega jääda endistesse piiridesse ja kulutuse ulatusse. Muidugi on ebatäpsusi, mis tingitud palkade tõstmisest. Tuleb ette sarnaseid seisukordi, et see, kes aasta eest läks pensioni peale, vähem saab, kui see, kes aasta hiljem pensioni peale läks. Seda puudust kõrvaldada ja lahendada on raske.

Mis puutub raudteeteenijatesse, et neil peaksid erinormid ette nähtud olema, siis pean ütleva, et niisugust küsimust otsekohe komisjonis üles ei tõstetud. Pean ütleva, et seda siiski seadusega kaunis raske on teha. Meil ei ole üksi tegemist nende inimestega, kes praegu teenistuses on, vaid ka nendega, kes Vene ajal teenistuses olnud ja nüüd ju lahkunud. On raske seadusenorme niiviisi määrata, et nad niisugusteks saaksid, mis kõiki rahuldaks. Mis puutub okupatsiooni- ja sõjaaja arvestusse, siis käesolev seadus jätab aja okupatsiooni tulekust kuni enamlaste võimule pääsemiseni välja, seda aega arvesse ei võeta. See oli kaalumisel sotsiaalkomisjonis ja tehti ka vastav ettepanek, et see väljavõte seaduses kustutatakse. Kuid ta jäeti komisjoni enamuse poolt sisse põhjendusega, et selle kustutamine kõrgendaks jälle pensioni kulusid, tõstaks nii mõnelegi inimesele pensioni ja peale selle võimaldaks pensioni saamist mitmele inimesele, kelle teened Eesti riigile nii väga tulusad ei ole olnud.

Mis puutub erakoolide õpetajaisse, mida härra Raudkepp puudutas, siis on ka see küsimus põhjalikult sotsiaalkomisjonis kaalutud, ja sotsiaalkomisjon leidis, et siiski väga raske on ka puht tehnilistel põhjustel erakoolide

õpetajaid selle seaduse alla viia. Leiti, et ei ole võimalust ega lootust, et erakoolide juhatajad ja ülalpidajad pensionikassasse korralikult maksaksid. Ja sellepärast leiti, et erakoolide õpetajaid pensioniseaduse alla võtta ei saa.

Mis puutub ettepanekusse, anda see seadus rahaasjanduse komisjoni, siis pean ütleva, et mulle isiklikult paistab, et rahaasjanduse komisjoni anda võiks selles mõttes, et ta siiski laiendab kulusid võrreldes selle seadusega, mis siiani maksab. Võib olla saaks seal paremini kalkuleerida neid kulusid, mis see seadus juurde toob. Kuid sotsiaalkomisjoni nimel ei saa ma ühineda nende ettepanekutega.

Juhataja **K. Einbund**: Panen hääletamisele ettepaneku, anda riigi ja omavalitsuste teenijate pensioniseadus rahaasjanduse komisjoni. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, vastu 20, seega on ettepanek vastu võetud.

16. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seadus nr. 3 — I lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja **A. Toomel**: Väga austatud Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjoni läbikaalumiseks antud riigi ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seadus nr. 3, mis esitatud

rkl. Rei'poolt, näeb ette, et veneaegne teenistus erametsades võetakse arvesse riigi- ja omavalitsuste teenijatele pensioni määramisel. Selle seaduse § 19. oleks andnud pensionioiguse tuhandele kodanikule, kes veneajal teeninud erametsades. Valitsuse seisukoht selle seaduse kohta oli eitav ja seda järgmistel põhjustel: valitsuse kalkuleerimise järgi tooks selle seaduse vastuvõtmine lisakulusid 300.000 krooni. Nende lisakulude katmiseks ei ole näidatud valitsusele mingisuguseid tulullikaid. Valitsus juhib tähelepanu selle peale, et pensioniseaduse muutmise ikka rohkem ja rohkem lisakulusid nõuab, kuid tulullikaid ette näha ei ole. Ehk küll valitsus pooldab endiste metsateenijate seisukorra kindlustamist, ei saa sellel kujul valitsus seda pooldada. Sotsiaalkomisjon ühines valitsuse seisukohaga ja leidis, et kuigi metsateenijate seisukord tahab kindlustada ja parandada, ei oleks seda siiski tarvilik läbi viia pensioniseaduse muutmise teel, vaid peaks katsuma teha seda nii, nagu tehti vana õpetajatega.

Sotsiaalkomisjoni nimel panen ette, käesolev seaduseelnõu tagasi lükata.

Juhataja **K. Einbund**: Asun sotsiaalkomisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud, seega on seaduseelnõu tagasi lükatud. (Hüüded: Lõpetada.) On ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 14.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Sekretär **M. Juhkam**.

